

Stichting Pensioenfonds TNO

Tip

www.lifeandpension.pensioenfondstno.nl

Life & Pension

Ik blijf voorzichtig

Het gaat beter met de pensioenfondsen. Dat is de strekking van de krantenkoppen van het afgelopen jaar. De beurzen deden het in 2017 fantastisch. Al was de rente het afgelopen jaar nog steeds laag; de rente bleef redelijk stabiel. Pensioenfondsen zagen hun dekkingsgraad fors stijgen.

Toch blijft de situatie bij veel fondsen zorgelijk. Op de voorpagina van het Financieel Dagblad van 31 januari stond bijvoorbeeld dat bij twee derde van de pensioenfondsen nog steeds sprake is van een dreigende korting op de pensioenen. Bij ons niet; wij staan er gelukkig beter voor.

Bij ons fonds steeg de beleidsdekkingsgraad (het gemiddelde van de dekkingsgraden van afgelopen twaalf maanden) van 106% eind 2016 naar 114% eind 2017. Bij een beleidsdekkingsgraad boven 110% mag een pensioenfonds weer (gedeeltelijk) indexeren. Het Bestuur heeft dan ook besloten om een indexatie van 0,42% toe te kennen. Dat is wettelijk de maximale indexatie die bij een beleidsdekkingsgraad van 114% mag worden toegekend.

Dit is een mooie eerste stap. Maar het streven is om zo snel mogelijk weer volledig te kunnen indexeren. Daarvoor is een beleidsdekkingsgraad nodig van circa 125%. Het zal zeker nog wel een paar jaar duren voordat we dat niveau weer bereikt hebben. De economische vooruitzichten voor 2018 zijn redelijk gunstig en er wordt een hogere economische groei verwacht. Hopelijk brengt ons dat weer dichterbij volledige indexatie. Maar ik blijf voorzichtig. Zo zagen we aan het begin van 2018 een beursdaling.

U leest meer over de ontwikkelingen rondom uw pensioen in deze Life & Pension. En als u nog vragen heeft, dan beantwoord ik die natuurlijk graag.

Kostijn van Gerven,
directeur

Colofon

Life & Pension is een uitgave van Pensioenfonds TNO voor deelnemers en pensioengerechtigden.

Tekst: Pensioenfonds TNO i.s.m. Ernestien Honning

Vormgeving: mariëtte jongen vormgeving

Fotografie: Chantal Vluggen, iStock

Redactie

Heeft u vragen of suggesties met betrekking tot Life & Pension, stuur dan een e-mail naar info@sp.tno.nl. Bellen kan ook, naar 070 413 8602, of stuur een brief naar Pensioenfonds TNO, Redactie Life & Pension, Postbus 7018, 2280 KA Rijswijk
Druk: Quantas
Oplage: 2.165 exemplaren

Rechten

Niets van deze uitgave mag worden overgenomen of vermenigvuldigd zonder toestemming van Pensioenfonds TNO. Aan de inhoud van deze Life & Pension kunnen geen rechten worden ontleend.

Personalia

Bestuur

Werkgeversleden

ir. Dick Schmidt (voorzitter)
dr. ir. Hans Boumans
mr. drs. Cis Marring RA
Rien Paulus

Deelnemersleden

drs. Hans Veltman (plaatsvervangend voorzitter)
dr. Frank Phillipson RTD (secretaris)
Iris Blankers MSc
Nancy Westerlaken MSc

Pensioengerechtigdenleden

dr. Kees Ekkers
drs. Joop Ruijgrok MBA

Directie

drs. Kostijn van Gerven (directeur)
mr. Arie van Luijk (adjunct-directeur)

In dit nummer...

**Wettelijke wijziging:
pensioenrichtleeftijd vanaf
2018 van 67 naar 68 jaar**

**Het verhaal van
SPF-bestuurslid
Ellen Krabbendam**

**Wat zijn de gevolgen
van een bestuursbesluit?**

Wettelijke wijziging: pensioenrichtleeftijd vanaf 2018 van 67 naar 68 jaar	4
Het verhaal van Ellen Krabbendam	5
De bescherming van uw persoonlijke gegevens	6
Feit of fabel	7
Tussenstand tot en met januari 2018	8
Antwoorden 'feit of fabel'	9
Wat zijn de gevolgen van een bestuursbesluit	9
Hoe stopt u financiële stress?	10
eTNOs heeft een nieuwe website	10
Overleden pensioengerechtigden	11
Kort nieuws	12

Wat merkt u daarvan?

De levensverwachting ligt veel hoger dan toen het pensioenstelsel startte.

De overheid heeft daarom besloten dat de leeftijd waarmee de hoogte van het pensioen (en ook de premie) wordt berekend wordt verhoogd van 67 naar 68 jaar. Wat betekent dat? Tijdens de locatiebezoeken en in een brief hebben we er al over verteld; hier zetten we de punten nog eens op een rij.

Waarom deze wijziging

We moeten de hogere levensverwachting uit de beleggingsopbrengsten financieren. Dat geldt ook voor de andere pensioenfondsen. Het kapitaal van de fondsen is namelijk nodig om de toekomstige pensioenen te waarborgen. Dat is de reden dat de overheid met deze wettelijke wijziging komt.

Eén pensioenpot

In 2015 is de pensioenrichtleeftijd al van 65 naar 67 gegaan. Op uw pensioenoverzichten zag u - als u voor 2015 ook in dienst was - twee verschillende pensioenpotten met ouderdomspensioen: elk met een eigen ingangsheeft. Daar zou nu nóg een bij komen (68 jaar). Dat maakt het er niet duidelijker op. Daarom voegen we die pensioenpotten samen tot één pensioenpot. Daarbij is ons uitgangspunt dat u er niet op achteruit mag gaan en dat is gelukt.

Hoe hebben we dat gedaan?

Allereerst wijzigt de waarde van uw pensioen niet. Omdat uw pensioen echter over een kortere periode wordt uitgekeerd, wordt het pensioen dat u vanaf uw 68e ontvangt hoger. En het pensioen dat u vanaf 1 januari 2018 opbouwt, heeft een ingangsdatum van 68 jaar. Dit gaat dus een jaar later in. Hierdoor kan de pensioenpremie iets omlaag. En er is een garantieregeling als u binnen vijf jaar met pensioen gaat.

Zelf bepalen

U mag nog steeds zelf bepalen op welke leeftijd u met pensioen wilt. Wel

heeft dat invloed op de hoogte van uw pensioen; de periode wordt immers langer of korter. Ook het belastingtarief verschilt voor en na uw AOW-leeftijd.

Andere wijziging per 2018

In het volgende nummer van de Life & Pension besteden we extra aandacht aan de andere wijziging per 2018. Het gaat daarbij om veranderingen bij het aanvullend pensioen/TOP: we vertellen dan meer over de nieuwe LifeCycle Mixen en geven uitleg over doorbeleggen na pensionering. Deelnemers voor wie dit van toepassing is, hebben over die wijziging al een brief ontvangen.

Eerder of later met pensioen? Log in op de site www.pensioenfondstno.nl met uw DigiD bij 'Mijn pensioen' (rechtsboven) en bekijk met de Pensioenplanner het effect.

Verschil pensioenleeftijd en pensioenrichtleeftijd

De pensioenrichtleeftijd van 68 jaar is de wettelijk vastgestelde leeftijd die gebruikt wordt om de hoogte (en premie) van het pensioen vast te stellen ofwel de rekenleeftijd. Dat heeft te maken met fiscale regels. De leeftijd waarop de meeste mensen met pensioen gaan, de pensioenleeftijd, is de AOW-leeftijd (66 jaar in 2018), omdat het arbeidscontract dan stopt.

“Zonder jullie had ik het niet gered, stond in het mailtje. En dat is wat me zo aanspreekt van het Sociaal Personeelsfonds: elkaar helpen in tijden dat het niet zo goed gaat.” In deze Life & Pension vertelt Ellen Krabbendam op enthousiaste en betrokken wijze haar verhaal over het Sociaal Personeelsfonds waar ze zich voor inzet naast haar baan als Senior Researcher bij TNO in Rijswijk.

“Als bestuurslid van het SPF merk ik hoe we echt iets kunnen betekenen voor collega’s en gepensioneerden, zodat ze weer rust krijgen en met een positief gevoel verder kunnen. Met z’n allen maken we dat mogelijk. En dat is ook de reden dat ik me samen met een groep andere collega’s graag inzet voor het SPF.”

“Het SPF bestaat nu al zo’n 66 jaar. Iedereen die bij TNO werkt of pensioengerechtigde is van het Pensioenfonds TNO, kan lid worden voor 50 cent per maand. En dankzij al die TNO’ers en pensioengerechtigden kunnen we met een relatief kleine bijdrage veel betekenen.”

Het kan echt iedereen overkomen

“Natuurlijk verwacht je niet dat iemand die werkt bij TNO of een van de aangesloten werkgevers, financiële problemen heeft. Dat zijn toch mensen

die logisch kunnen denken, weten waar ze op moeten letten, een goede baan hebben, etc. Dat geldt ook voor pensioengerechtigden. Maar het kan echt iedereen overkomen.”

Hoe kan dat?

“Een scheiding, het overlijden van een familielid, problemen in de thuissituatie, ziekte of stress. Ineens ben je het financiële overzicht kwijt of kom je in de problemen. Ook kan het zijn dat iemand iets stoms heeft gedaan en achteraf inziet dat het niet zo slim was. En ook zonder problemen mag je bij het SPF aankloppen, bijvoorbeeld als je er gewoon even niet uitkomt.”

Het SPF biedt hulp

“In feite zijn er drie dingen die we bieden: we kunnen een lening overnemen tegen 0% rente, we bieden vakantie-ondersteuning veelal in de vorm van een gift en we hebben een

budgetcoach. Eigenlijk start het altijd met de budgetcoach.”

De budgetcoach

“Sinds drie jaar werken we met een budgetcoach, omdat we gemerkt hebben dat het verstandig is dat een onafhankelijk budgetcoach de aanvragen beoordeelt. Ook helpt de budgetcoach met het op orde brengen van de inkomsten en uitgaven en wijst eventueel de weg als iemand recht heeft op toeslagen. Het liefst bied je immers structurele oplossingen.”

Eenmalige actie

“Veel TNO’ers weten niet dat we bestaan en dat is jammer. Ook als je behoefte hebt aan iemand die meekijkt, dan kan dat,” geeft Ellen tot slot nadrukkelijk aan. “Dat is een actie van nu: een gratis consult van een budgetcoach. Belastingaangiftes doen we niet, maar gewoon even met iemand meedenken en waar mogelijk financieel helpen om de boel goed op de rit te krijgen en te houden, is een van onze mogelijkheden.”

Wilt u meer weten of lid worden?

Mail naar spf@tno.nl of bel de secretaris Carla van Lit-Molenaar op 06 – 5546 1564. Uw vraag wordt sowieso vertrouwelijk behandeld. En bent nog geen lid, dan kunt u alsnog lid worden voor 50 cent per maand.

De bescherming van uw persoonlijke gegevens

De Europese Unie wil persoonsgegevens beter beschermen. We communiceren met z'n allen immers steeds meer digitaal. Dat geldt ook voor het pensioenfonds. Heldere, gezamenlijke afspraken en een goede bescherming van uw persoonlijke gegevens horen daarbij. Vanaf 25 mei 2018 moeten alle organisaties voldoen aan de extra strenge Europese 'Algemene verordening gegevensbescherming' (AVG).

Eigenlijk weten wij best veel

Dat is niet vreemd. Het gaat om uw salarisgegevens die nodig zijn voor de pensioenberekeningen en de betaling van uw premie. Vanwege het partnerpensioen zijn ook gegevens van uw eventuele (ex)partner(s) en kind(eren) bij ons bekend. Los van alle andere gegevens als geboortedatum, e-mail- en postadres.

Hoe zit het met uw privacy?

Allereest geeft u bij deelname aan Pensioenfonds TNO toestemming om uw persoonsgegevens te gebruiken voor het verwerken van uw pensioenaanspraken. Het gaat daarbij alleen om de gegevens die daarvoor noodzakelijk zijn; niet meer en niet minder.

Daarnaast is het voor u belangrijk om te weten hoe we met uw gegevens omgaan. Transparantie staat voorop. U moet de gegevens kunnen aanpassen als ze niet correct zijn en de gegevens bewaren we niet langer dan strikt noodzakelijk. Integriteit en vertrouwelijkheid staan bij ons hoog in het vaandel. Op verzoek kunt u via een verwerkingsregister zien hoe we met uw gegevens omgaan. Bovendien zorgen we dat alle partijen waar we mee samenwerken zich ook houden aan de nieuwe wetgeving.

Onbevoegden krijgen geen toegang tot uw gegevens. Uw gegevens worden ook beschermd tegen verlies of vernietiging. Voor ons is dat eigenlijk heel vanzelfsprekend. Maar dat neemt niet weg dat het goed is om er ook over te vertellen, zodat u weet hoe het zit.

Uw gegevens

Wilt u meer weten of wilt u uw gegevens inzien en wijzigen? Log in met uw DigiD op uw persoonlijke pensioenpagina van Pensioenfonds TNO bij 'Mijn pensioen' op www.pensioenfondstno.nl.

Ontwikkelingen

Tot nu toe had elke lidstaat een privacywet, die gebaseerd was op de Europese privacyrichtlijn uit 1995. Zo hebben wij de Wet bescherming persoonsgegevens. Omdat de digitale ontwikkelingen snel gaan, is een Europese verordening hard nodig. Mensen moeten bovendien meer mogelijkheden hebben om voor zichzelf op te komen bij de verwerking van hun persoonlijke gegevens.

Feit of fabel

Voorkom dat u voor verrassingen komt te staan. Het pensioen dat u opbouwt via uw werk is een aanvulling op uw AOW. Samen vormen ze de inkomsten op het moment dat u stopt met werken. Het is belangrijk om te weten of uw pensioen voldoende is en welke aspecten impact hebben op de hoogte

van uw pensioen. In 'Feit of fabel' belichten we een paar punten. Dus doe mee. Test uw kennis en ontdek interessante aspecten van uw pensioen. Kijk voor het juiste antwoord op pagina 9.

1. Pensioen 1-2-3 is een pensioenfonds.

- ☐ Ja, dat is zo.
- ☐ Nee, dat is niet zo.

2. Eerder met pensioen gaan is duur.

- ☐ Ja, dat klopt.
- ☐ Nee, dat klopt niet.

3. Ook medewerkers van andere bedrijven kunnen bij PensioenfondsTNO pensioen opbouwen.

- ☐ Ja, dat is waar.
- ☐ Nee, dat is niet waar.

Lees de antwoorden op pagina 9.

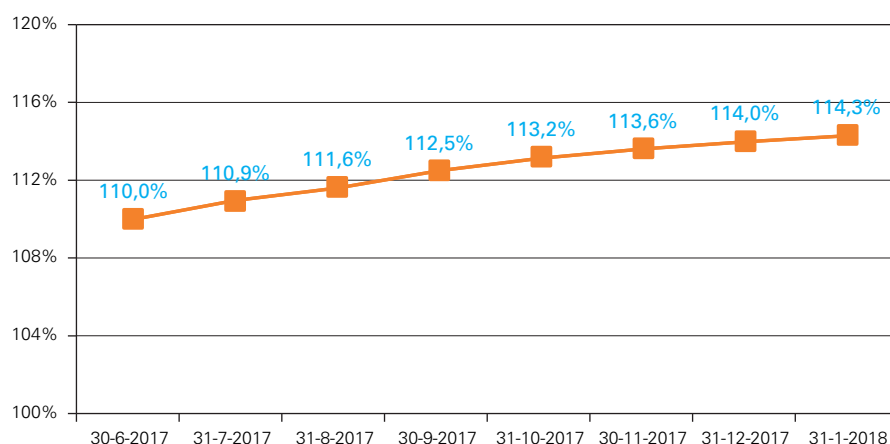

Tussenstand tot en met januari 2018

Deze tussenstand geeft een beeld van de ontwikkeling en financiële gezondheid van uw pensioen(fonds). We kijken daarbij naar de cijfers van 2017 en de start van 2018. Niet ingewikkeld; wel zinvol. En voor de liefhebber staan op onze site bij 'Nieuws' de details. Leest u mee?

Allereerst heeft Pensioenfonds TNO het jaar 2017 afgesloten met een beleggingsrendement van circa 3,8%. Dat is minder dan vorig jaar (9,7%), maar de pensioenverplichtingen zijn ook een stuk lager dankzij de lichte stijging van de rente. Dat is gunstig. De beleidsdekkingsgraad (het gemiddelde van afgelopen 12 maanden) is dan ook verbeterd. We zijn gestegen van 106% aan het eind van 2016 naar 114% aan het eind van 2017. We staan er dus weer wat beter voor. Dat geldt ook voor januari 2018 met een beleidsdekkingsgraad van 114%. In de grafiek hiernaast is dat te zien.

Beleidsdekkingsgraad Stichting Pensioenfonds TNO

Beperkte indexatie

Omdat de beleidsdekkingsgraad eind december boven het minimum vereiste van 110% zat, is het wettelijk toegestaan om de pensioen te indexeren. Het bestuur heeft besloten om de pensioenen te indexeren met 0,42% (wettelijk maximale indexatie).

Dat is een deel van de prijsstijging van 1,34% (CPI afgeleid). Het resterende gedeelte (1,34% - 0,42%) 0,92% wordt toegevoegd aan het totaal van de gemiste indexaties. Het totaal aan gemiste indexaties komt daarmee uit op 8,3%. Het lukt nog niet om dat in te halen. Voor de komende jaren is ook de verwachting dat we uw pensioen niet of slechts beperkt kunnen indexeren. Deze indexatie is ook voor de toekomst gegarandeerd.

Marktontwikkelingen

We hebben in 2017 gemerkt dat de aandelenbeurzen weer een goed jaar hadden. Vooral het laatste kwartaal toen het Amerikaanse belastingplan is goedgekeurd met een belastingverlaging voor bedrijven en werknemers. De uitschieters zijn de rendementen van de beurs van Hong Kong (37%) en de Amerikaanse technologiebeurs Nasdaq (29%). Via onze beleggingscategorieën hebben we daar enigszins van kunnen profiteren. Toch blijven we voorzichtig. Zo zagen we aan het begin van 2018 een beursdaling.

0,42%

Kapitaal voor (tijdelijk) pensioen

Bouwt u voor eigen risico kapitaal op bij Nationale Nederlanden Investment Partners (NN IP) voor uw TOP, Extra Pensioen of Netto Pensioen? In 2018 was het gemiddelde rendement van dat kapitaal 2,95%. Ga naar wn-mijnpensioen.nnip.com om te zien hoe uw kapitaal er voor staat.

Stelling 1: fabel

Pensioen 1-2-3 is geen pensioenfonds maar een methode, die we gebruiken om de pensioenregeling uit te leggen. We vinden het namelijk belangrijk dat de pensioenregeling helder en overzichtelijk is. Aan de hand van zeven vragen leggen we uit hoe uw pensioen is geregeld. In laag 1 staat het korte antwoord. In laag 2 staat verdere informatie en in laag 3 staan de aanvullende details. Kijk maar eens op de site bij 'De regeling'.

Stelling 2: feit

Allereerst krijgt u minder pensioen als u eerder met pensioen gaat, omdat uw pensioen over een langere periode wordt uitgekeerd. Daar komt het effect van het hogere belastingtarief bij. Als u voor uw AOW-leeftijd met pensioen wilt, valt u namelijk nog in het hogere belastingtarief. Vanaf uw AOW-leeftijd betaalt u minder belasting.

Stelling 3: feit en fabel

Beide antwoorden zijn dus goed. Pensioenfonds TNO is namelijk een pensioenregeling voor alle werknemers en pensioengerechtigden van TNO, MARIN én van organisaties die ontstaan zijn vanuit TNO. Alleen die medewerkers kunnen deelnemen aan onze pensioenregeling. Niet iedereen kan dus bij ons pensioen opbouwen. We zouden dan geen pensioenfonds zijn maar een algemene pensioenverzekeraar of een bedrijfstakpensioenfonds.

De case: overgangsmaatregel rondom verhoging pensioenleeftijd 68 jaar

Het verantwoordingsorgaan aan het woord

Wat zijn de gevolgen van een bestuursbesluit?

Zijn de belangen van alle betrokkenen – werknemers, gepensioneerden en gewezen deelnemers – wel eerlijk afgewogen? En hoe gebeurt dat eigenlijk? Het verantwoordingsorgaan (VO) vervult hierin een waardevolle rol en beschrijft zo'n belangenafweging aan de hand van een case: de verhoging van de pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar.

De belangrijkste taak van het VO is erop toe te zien dat bij een bestuursbesluit de kosten en baten evenredig worden verdeeld over werknemers, gepensioneerden en gewezen deelnemers. Ook de toekomst van het pensioenfonds moet goed geborgd blijven. Die afwegingen zijn uitermate complex. Het gaat om een inschatting van de gevolgen van een besluit, terwijl niet alle toekomstige gevolgen bekend zijn.

Ruimhartige regeling

Bij de verhoging en het omrekenen van pensioenvermogens naar de pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar,

biedt het bestuur van het fonds een overgangsmaatregel voor oudere werknemers. Dat is op zich ruimhartig, omdat de wetgever het niet vereist en niet alle pensioenfondsen dit doen, maar de gevolgen kunnen toch wel fors zijn. De lage rente is momenteel zeer nadelig als u voor uw 68^e met pensioen wilt. Het VO stelt daarom kritische vragen.

Het VO wil naast rentevariaties en de gevolgen voor kosten, bijvoorbeeld ook de mogelijke impact weten voor de leeftijden die buiten de overgangsmaatregel vallen. We hebben daarom diverse doorrekeningen gevraagd aan het bestuur, die dit voor ons heeft verzorgd. Achtergrond bij de vragen was: hoeveel mensen willen eerder met pensioen en wat zegt de wetgever hierover? En wat is het meest waarschijnlijke scenario?

Het dilemma

Het dilemma is uiteindelijk: hoeveel mensen schatten we in dat eerder met

pensioen gaat en welke effecten nemen we mee en welke niet? We weten bij voorbeeld uit onderzoek dat partners graag gelijktijdig met pensioen gaan en dat vrouwen gemiddeld 2,8 jaar jonger zijn dan hun partners. Maar vanuit de wet mag het pensioenfonds geen onderscheid maken tussen man en vrouw. Wel kunnen we deze informatie meenemen als indicatie dat waarschijnlijk 30% van de werknemers 3 jaar eerder met pensioen wil.

Door als VO vanuit een kritische blik in gesprek te blijven met het bestuur zorgen we samen voor betere besluitvorming, waarbij heel goed nagedacht wordt over de gevolgen van besluiten voor de verschillende deelnemers. Daarin zit de essentie en toegevoegde waarde van het VO. En de uitkomst van deze case? Op basis van de scenario's heeft het VO een positief advies gegeven op het bestuursvoorstel.

Hoe stopt u financiële stress?

Ellen Krabbendam van het SPF vertelde er al over in deze Life & Pension: het kan echt iedereen overkomen... Een scheiding, ziekte, verlies van uw baan of partner met als gevolg financiële zorgen. Geen kleine vakanties meer, geen nieuwe kleding voor de kinderen, sociale activiteiten zijn te duur en wat er overblijft voor de weekboodschappen is ook afwachten. Het lijkt ondenkbaar.

Het allerbelangrijkste is dat u zich er niet voor schaamt. Neem gewoon contact met ons op en praat er eens over met onze ervaren budgetcoach.

Durf uw vraag te stellen, dat is de belangrijkste eerste stap en een eerste gesprek met de budgetcoach is geheel zonder verplichtingen. Of geef een (ex) collega net dat steuntje in de rug om ons vrijblijvend te bellen en weer wat licht aan de horizon te zien. En ook als u geen financiële problemen heeft, kunt u ons helpen door lid te worden van het SPF voor maar 50 cent per maand.

Meer weten?

Het SPF is er voor iedereen: werknemers én pensioengerechtigden van TNO en alle aangesloten

werkgevers. Bel voor meer informatie de secretaris Carla van Lit-Molenaar: 06 – 5546 1564 of stuur een bericht naar spf@tno.nl. Per post kan ook: TNO Sociaal Personeelsfonds, Postbus 96800, 2509 JE Den Haag.

Voel de eerste zonnestralen! Het SPF wenst u alvast een fijn voorjaar.

eTNOs aan het woord

eTNOs heeft een nieuwe website

Veel gepensioneerden van TNO weten wel dat er een gepensioneerdenvereeniging is van ex-TNO'ers. Maar als je vraagt wat deze vereniging doet en wat die voor hen kan betekenen, wordt het lastig. Een antwoord op deze vragen is te vinden op onze website.

Onze website was sterk verouderd en ook de opkomst van smartphones en tablets maakte het noodzakelijk onze website te vernieuwen en responsive te

maken. De nieuwe website biedt veel aantrekkelijke mogelijkheden. We zijn dan ook blij te kunnen melden dat onze website geheel vernieuwd is.

De nieuwe site is ontworpen en gebouwd door Hans van der Brugh. Alle inhoud van de oude website is overgezet naar de nieuwe website. In bepaalde gevallen, zoals bij TNO's stamboom, wordt u nog doorgelinkt naar de oude website.

Op de jaarvergaderingen van de drie regio's van eTNOs is de nieuwe site al gedemonstreerd en de reacties waren lovend. Probeer het ook eens... We zijn benieuwd naar uw reactie, die u kunt mailen naar secretaris@etnos.nl.

eTNOs

Vereniging van ex-TNO'ers*

eTNOs bevordert de onderlinge contacten tussen de gepensioneerden van TNO en behartigt hun belangen bij het Pensioenfonds TNO, bij TNO en daarbuiten. www.etnos.nl

*en aangesloten werkgevers

Overleden pensioengerechtigden

Juni 2017

Mw. J.A. Witte - Bulten, Borne	91
J.J. Broerse, Voorschoten	82
Mw. C.W.G.M. van de Vaart, Bussum	82
Mw. P. ter Keurs - de Kieviet, Delfgauw	94
Mw. J. Ros - Verbaan, Zoetermeer	98
Mw. H.L. Kuiper - Heidekamp, Tholen	95
G.L. van Dam, Putten	86
T.W. Willemse, 's-Gravenhage	94
Mw. H.A. Kenter, Rijswijk	94
C. van Ingen, Menlo Park, (VS)	70
V. Verheijen, Apeldoorn	76
W.F. van der Vlist, Leiden	90

Juli 2017

N.J.A. van der Hoeven, Schagen	83
S.G. Tan, Nieuwegein	75
J.W.P.M. Brekelmans, Wateringen	65
W.J. Kolkert, Delft	69
Mw. G.A. Tangel - Vis, Poeldijk	68
J. de Weerd, Eemnes	76
H.J. den Otter, Delft	66
Mw. E.J. Wansink, Utrecht	98
J.J. Muntjewerf, Wageningen	82
C.M. Nieuwpoort, Apeldoorn	90
Mw. E.G.J. van Beek - Smit, Harmelen	79
M. Schenke, Middenbeemster	87
L.J. Witte, Vijfhuizen	65
C. van Reenen, Amstelveen	99
J.J. van der Zwan, Leiderdorp	81
J.G. Wessels, 's-Hertogenbosch	86
R. Klomp, Dordrecht	84
D. Molenaar, Driebergen Rijsenburg	79
C.J. van Loon, Oss	68
Mw. W.J. Jansen-Hetgers, Heelsum	82

Augustus 2017

L.J.A. Wammes, Utrecht	80
Mw. B.M. Groenheijde - van Eck, Zoetermeer	93
J.L. Dogger, Rijswijk	84
J. de Man, Montreux (Zwitserland)	97
Mw. K.I. Hiemstra, Groningen	89
Mw. H.J. van Dijk - van Warmerdam, Rijswijk	91
Mw. C.J.J. Kalkman - van Driel, Roden	88
Mw. M.L. van Kroon, 's-Gravenhage	78
J.L.J. Tervoort, Driehuis	88
Mw. E.W. de Wit - Top, Lent	81
G.P. Bussink, Lelystad	84

September 2017

Mw. D. Bueno, Birmingham (VS)	95
Mw. L.A. Dirksen - Kasberg, Hilversum	93
H.M. Brüggemann, Zeist	81
V.A. Guttinger, Islantilla (Spanje)	71
Mw. E. de Loor - Alons, 's-Gravenhage	87
E.J.S. Vrede, Almere	68
Mw. A.M. van Dodeweerd - Hoekema, Bad Bentheim (Duitsland)	84
O. van der Vorm, Eindhoven	91

Mw. E.W.M. Feenstra - Terpstra, Steenwijkerwold	92
Mw. D.S. van der Wal - de Vries, Wageningen	89
C. van der Eik, Delft	85
Mw. C.T. Zevelder - van der Laan, Nagele	90
H.J.L. Maas, Cullinan (Zuid-Afrika)	94
Mw. A. van Brakel - van Ingen, Veenendaal	81
PS. Bolman, IJsselstein	84

Oktober 2017

J.Q. Mol, Amersfoort	88
Mw. F. Hazewinkel, Rijswijk	87
K. Koopman, Ermelo	91
J.P. Krol, Amsterdam	83
J.F. Frik, Zwolle	90
Mw. H. Venekamp, Vries	91
Mw. R. Siebert - Van Ekris, Mill Bay (Canada)	84
J.L.P. van Oorschot, Wageningen	90
Mw. G. Krijger, Rotterdam	86
Mw. D. Broers - Hemelrijk, Alkmaar	93
J.F. Meijer, Amerongen	90
Mw. G.A. Vollebregt - Jacobsen, Delft	85
Mw. P.E.M. Lindeman - Clocquet, Leiden	82
M. Hommes, Zeist	95
J.W.H. Kalsbeek, Amersfoort	96
Mw. E.M. Toneman - Geers, Epe	91
G. van der Broek, Bodegraven-Reeuwijk	90
Mw. J. Jansen-van Goolen, 's-Gravenhage	96

November 2017

N.A.M. van den Broek, Zulichem	73
C.J.M. Blijie, Rozenburg	76
Mw. H.M. Nauta - Volkers, Bennekom	90
Mw. E. van de Beek - Bossers, Voorschoten	87
Mw. J.E. Overeem - Broekhuizen, Scherpenzeel	89
H. van Leerdam, Kesteren	78
Mw. G. Oosterink, Bennekom	66
Mw. S.L.N. Hazewinkel - Tio, Bilthoven	87
Mw. V.J.E. van Zadelhoff - van Heemskerck, Rijswijk	100
Mw. A.C. La Brijn - van Willigen, Berkel en Rodenrijs	93
P. Leemans, Zoetermeer	92
J. Maaskant, Hellevoetsluis	84
P.J. Bakker, Delft	89
Mw. L. Krol - Broeksema, Amerongen	86
A. Hofstede, Ughelen	81
G.A.M. Ruis, Delft	89
W.A. van Noort, Delft	82
J.J. Molier, Ede	86
Mw. H. Eekhof - van Swol, Groningen	95

December 2017

Mw. Y. Broekhuizen, Wageningen	53
Mw. C. Langeler - Kooij, Tilburg	97
Mw. M. Albers - Ouwkerk, Rotterdam	84
Mw. H.J. van Gils - Vos, Rijswijk	76
Mw. G.R. Fopma - Brems, Ermelo	80

D.H. Kors, Apeldoorn	78
Mw. B.I.E. van de Wal - Schmidt, Wageningen	91
H. van der Kooij, Waalre	92
R.O. Noordanus, Utrecht	69
E.J. Buur, Alphen aan de Rijn	87
J.W. Croese, 's-Gravenhage	66
Mw. J. Baart de la Faille - Wigman, 's-Gravenhage	87
A. Kruijsse, Zoetermeer	85
A. de Heer, Nijverdal	82
Mw. R. Fornerod - Booij, Delft	94
R. Guicherit, 's-Gravenhage	78
J. Jansen, Apeldoorn	76

Januari 2018

Mw. I.W.A. Blok - Bogerd, Delft	78
B. Boogert, 's-Gravenzande	89
W.F.A. Davis, 's-Gravenhage	83
Mw. M. de Reus - Trouwee, Voorschoten	74
A. Nauta, Soest	91
W. Hijmans, Bloemendaal	96
Mw. P. Kleinjan - van Espelo, Wageningen	84
M. Ouweland, Rotterdam	83
L. van Balen, Honselersdijk	73
Mw. E.L.A.M.H. Regout, Voorschoten	86
Mw. S.H. Goppel - Reedijk, Beekbergen	98
I.H. Veling, Noordwelle	67
Mw. J. t Hart-Brenkman, Delft	93
Mw. H.H. Bannink, Amsterdam	90
Mw. F.M. Metz, Vught	90
Mw. H.G.J. Veldman - Razenberg, Wassenaar	89
G.J. Heederik, Okkenbroek	90
S. van den Brand, Ede	81
A. Zwalve, Zoetermeer	76
Mw. T.A. Groeneveld, Eemsmont	88
P. Vuijk, Rotterdam	80
J.H.G. Leuwerink, Almelo	71
Mw. J. de Waal - Donker, Naarden	76
Mw. H. van Zeijl - de Kamper, Rijswijk	67
Mw. E.I.N. Koppen - van Nunen, Haarlem	94
Mw. C.E. Post - de Doelder, Geleen	93
J.H.W. de Wit, Broek op Langedijk	71
J.H.C. van Mourik, Eindhoven	91
A.F. Scharman, Delden	91
Mw. A.A.L. Schwirtz - Joosen, Eibergen	83
Mw. L.B.M.L. de Beyer - van der Kuil, Velp	95
Mw. S. Zaat - van der Neut, Tilburg	83
Mw. J.C. van Kooten - van Oeveren, Wageningen	87
Mw. E.A. Veenstra, Groningen	95

Februari 2018

Mw. B.J. Alberts - Visscher, Bemmelen	93
G.J. Leppink, Odijk	89
Mw. I. Heederik - Bolter, Okkenbroek	73
Mw. C. van Wetum - van Swinderen, Delft	97
V.J. Feron, Zeist	81
J.C. Schaareman, 's-Gravenhage	89
E.W.H. Keizer, Zevenhuizen	76
Mw. A. Harmannij - Sikkema, Zaamslag	90

Kort nieuws

Heeft u het Metaalinstituut TNO gekend?

Dan is 'Metaalinstituut TNO, een veelbewogen geschiedenis' (240 pag.) wellicht interessant. Het boek is geschreven door Kees Etienne en Ed. Frank samen met vele oud-medewerkers en te bestellen door overmaking van €15 (incl. verzendkosten) naar rekening NL55 INGB 0005 9021 59 van eTNO's Oost o.v.v. 'Boek MI'.

Checkmomenten van pensioen

- Nieuwe baan
- Samenwonen
- Trouwen
- Kinderen
- Uit elkaar
- Scheiden
- Arbeidsongeschikt
- Werkloos
- Naar buitenland
- Meer werken
- Minder werken
- Verlof
- Pensioen
- Overlijden

Kijk op:
Pensioenfondstno.nl

Indexatie: 0,42%

De beleidsdekkingsgraad van 2017 is boven de vereiste 110% uitgekomen, te weten 114%. Vandaar dat we uw pensioenaanspraken en ingegane pensioen met ingang van 1 januari 2018 indexeren met een deel van de prijsstijging van 1,34% (CPI afgeleid): 0,42%. Het resterende deel komt bij het totaal van de gemiste indexaties, dat dan uitkomt op 8,3%. Het is nog niet mogelijk om dat in te halen. De verwachting is dat we de komende jaren beperkt kunnen indexeren.

Locatiebezoeken en pensioenpresentaties

Dit najaar hebben we weer een rondje gemaakt langs diverse locaties.

Rond de verschijningsdatum van deze Life & Pension zijn er ook nog drie presentaties speciaal voor pensioengerechtigden: 5, 6 en 8 maart.

Wilt u de presentatie nog eens bekijken? Dat kan. De presentatie staat bij 'Nieuws' op onze site.

Ontdek de Life & Pension online

www.lifeandpension.pensioenfondstno.nl
Zowel in het Nederlands als het Engels.

Wanneer wilt u met pensioen? En wat moet u dan doen?

Ruim een jaar voor uw AOW-leeftijd ontvangt u van ons een bericht met informatie om uw pensioenkeuzes door te geven. Eerder stoppen dan uw AOW-leeftijd (max. 10 jaar) of langer doorwerken (max. 5 jaar) kan natuurlijk ook. Bespreek die keuze vooraf met uw werkgever en geef uw gewenste pensioendatum aan ons door.

Zittingstermijn eerste Verantwoordingsorgaan nieuwe stijl loopt af

Het eerste verantwoordingsorgaan (VO) in de nieuwe stijl is op 1 juli 2018 al weer 4 jaar actief. De zittingstermijn van de huidige negen leden loopt dus bijna af. Het voltallige VO zal dan aftreden en stelt zich herkiesbaar. Wilt u zich ook verkiesbaar stellen voor het VO? Dat kan. Meer informatie volgt in de loop van april.

Stichting Pensioenfonds TNO
Laan van Zuid Hoorn 165
2289 DD Rijswijk
Postbus 7018
2280 KA Rijswijk

Telefoon: 070 4138602
Telefax: 070 4138620
E-mail: info@sp.tno.nl
Website: www.pensioenfondstno.nl
Pensioenuitvoering AZL N.V.